

Korsspindelns är en av våra största svenska spindelarter. Namnet har den fått av det vita tecknet på bakkroppen. Stora byten "paketeras" ofta in med klabbig tråd för senare konsumtion...

Ett djur som har ögon i nacken, som kan flyga jorden runt utan vingar, som kan bygga lufthus och fiska med nät under vattnet, som kan tappa ett par ben utan att känna det och som konstruerar naturens mest geniala fångstfällor - det djuret borde man väl snarare beundra än vara rädd för..?

IMSE VIMSE SPINDEL

Är du rädd för spindlar? Då är du i gott sällskap. Att känna obehag eller vara rädd för spindlar är ju mera regel än undantag i vårt moderna samhälle.

Rädslan för krypande, krälande och annorlunda djur är vitt utbredd hos den civiliserade människan, i synnerhet om det är djur som uppträder och rör sig på ett sätt som vi uppfattar som irrationellt och olustigt
Ormar, spindlar, skorpioner,

tvestjärter, etc. är välkända exempel på sådana djurarter, som många av oss känner stort obehag inför.

Egentligen förstår jag inte hur man kan vara rädd för spindlar. De tillhör i själva verket några av de mest nyttiga varelser vi har i vår natur. Tillsammans med småfåglar och vissa insekter ser de till antalet flugor i naturen hålls nere på en lämplig nivå. En enda bakteriekryllande fluga, som spatserar på ditt frukost-

bord, är faktiskt oändligt mycket farligare än aldrig så många spindlar, som korsar din väg!

Spindlar och spindelväv hör ihop, det vet vi. Men faktum är att det egentligen bara är ett fåtal av jordens cirka 50.000 spindelarter, som spinner nät eller kan producera spintråd. Många spindelarter klarar sig utan fångstnät - istället hoppar eller kryper de på sina byten eller sitter stilla och låter bytena komma till sig.

Nästan alla spindlar är rov-djur. Flugor och andra insekter står oftast på matsedeln, men det finns även spindlar, som tar större byten. De tropiska *fågelspindlarna* kan med sitt gift döda både fågelungar och vuxna fåglar och här i Sverige har vi en spindel, som kan fånga fiskyngel! Det är *kärrspindel*, för övrigt en av våra största spindlar, som lever i eller på vattnet.

Kärrspindel kan springa som en skraddare på ytan och fånga sländor och andra insekter, men den kan också uppehålla sig nere i vattnet, där den kan stanna i upp till 10 - 15 minuter, innan den måste fylla på luftförrådet.

Här hemma finns också *vattenspindel*, som lever hela sitt liv nere i vattnet. Den bygger små "dykarklockor" av luft, som den fäster med hjälp av kapillärkraften vid vattenväxter. I dessa lufthus äter, parar sig och övervintrar vattenspindel. Sitt byte får den genom att spinna nät under vattnet - precis som en fiskare som lägger nät!

Till de svenska spindelarter, som inte enbart lever på rov hör *lockespindel* - en långbent spindel med en mycket liten, oval kropp. Den älskar vegetabilier som frukt, frön och svamp, ja till och med brödsmlor.

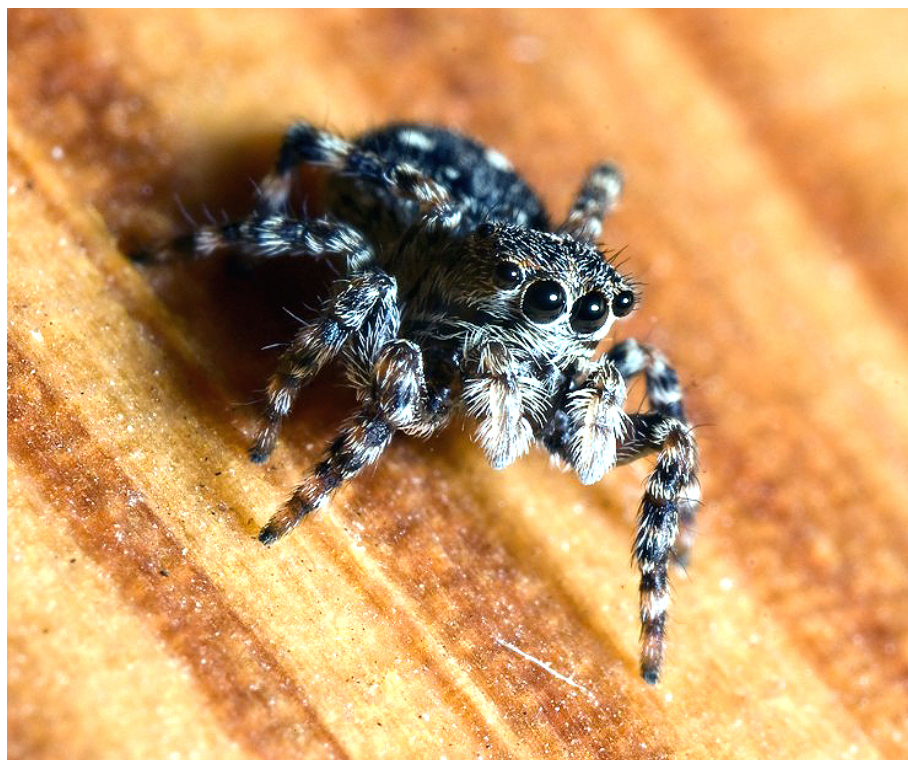
Lockespindel kan, liksom många andra spindelarter, använda sig av så kallad *självstympning* om man tar i den. Då släpper den helt enkelt ett eller ett par av sina åtta ben och flyr från platsen!

Kärrspindel är en av våra största spindlar. Den kan springa på vattenytan, men också dyka ner i vattnet och fånga så stora byten som fiskyngel! (Bild Katarzyna Matylla/commons.wikimedia)

Till de mest okända av våra inhemska spindlar hör *krabbspindel*. Denna lilla spindel sitter i regel alltid stilla, oftast djupt nere i en blomkalk, där den lurpassar på insekter, som kommer för att suga nektar.

En annan relativt okänd svensk spindelart är *hoppspindel*, som är en skicklig jägare, vilken likt en katt smyger sig på sitt offer för att sedan med ett blixtnabbt hopp kasta sig över det.

Hoppspindel är spindlarnas mästarejägare. Den smyger och hoppar på sitt byte, precis som ett kattdjur. Till sin hjälp vid jakten har den utrustats med åtta ögon: fyra som ser framåt och fyra ögon i nacken...

Hoppsspindeln rör sig på ett mycket lustigt sätt, om man stör den: som en liten mekanisk leksak förflyttar den sig med små ryck åt sidorna, bakåt eller framåt. För att den lätt ska få syn på sitt tilltänkta byte har naturen utrustat hoppsspindeln med inte mindre än åtta ögon! Den har två stora och två små ögon, som den ser framåt med och fyra små ögon som ger den fri sikt bakåt...

De spindlar, som vi människor oftast kommer i kontakt med, är de olika arter av *husspindlar*, som spinner sina nät i boningshus, stall, lador och källare.

I våra bostäder får väl husspindlarnas fångstnät aldrig sitta uppe speciellt länge innan kvasten eller dammsugaren når dem, men i jordkällare, djurstallar, etc. kan deras nät sitta tätt. Och även om man tycker de är obehagliga varelser, så bör man tänka sig för både en och två gånger, innan man tar bort deras nät: husspindeln är nämligen en mycket effektiv flugjägare och därför en av de nyttigaste djurarterna, som vi människor har i vår närhet!

Krabbspindeln ser vi inte ofta - den sitter oftast stilla långt nere i en blomma, där den väntar på sitt byte.

Husspindlarna lever ofta i eller nära människans bostäder. De tillhör våra största spindelarter och återfinns ofta i utrymmen som toaletter, badrum, jordkällare, djurstallar, etc. (Bild Magne Flåten/commons.wikimedia)

Av nätvävande spindlar i vår natur är *korsspindeln* den store mästaren. Ingen annan svensk spindel spinner ett så invecklat och konstfärdigt nät. Förutom att det är vackert att titta på, så är korsspindelns nät en mycket effektiv fångstfälla, som obönhörligen griper tag i den insekt, som råkar fastna i den.

Så fort ett lämpligt byte fastnat i väven rusar korsspindeln fram från sitt gömställe i nätets ytterkant och hugger käkarna i bytet.

Är det ett stort byte - kanske en geting eller ett bi - så spinner korsspindeln mängder av

klibbig tråd, som den packar in bytet i.

Och ofta sparar den "paketet" med bytet för att konsumera det vid ett senare tillfälle...

Spindlar finns över hela jordklotet - det finns inte någon plats, hur avlägsen eller karg den än är, där det inte finns spindlar. Och trots att spindlarna i sig själva inte kan flyga, tillhör de djurvärldens verkliga långflygare! Spindeln "flyger" nämligen genom att producera en lång och tunn spintråd, som grips av vinden. När tråden är tillräckligt lång blir vindens tryck mot tråden större än spindelns vikt och den lyfter och seglar iväg.

På detta sätt kan spindlar färdas otroliga sträckor. En hel ocean eller en mäktig bergskedja är inget hinder för en spindel, som seglar med gungiga vindar.

Från flygplan har man samlat in spindlar på ca 5.000 meters höjd och man har funnit spindlar högt uppe bland Himalayas toppar.

Faktum är att det finns så mycket svävande spindlar i luften att många fåglar, t ex svalorna, har dessa spindlar som stapelföda.

Ett exempel på hur effektivt och snabbt spindlar kan sprida sig med hjälp av vinden är den isländska vulkanön Surtsey, som bildades efter ett vulkanutbrott på havets botten den 14 november 1963. Biologer och vetenskapsmän, som studerade denna unika nya ö,

Vattenspindeln bygger en "dykarklocka" med luft under vatten, där den äter, vilar och fortplantar sig. När syret börjar ta slut, simmar den upp till ytan och hämtar en "luftbubbla", som den transporterar ner till sitt hem och fyller på luftförrådet...

väntade med spänning på vilka djur och växter som skulle komma först till det jungfruliga landet...

...och först var just spindlar, som kom seglande på sina tunna trådar över havet!

Copyright © Jerry Petersson

/JP Press Agency 2020

Ett daggfyllt korsspindelnät i motljus - en vacker syn och ett exempel på en av de mest geniala och effektiva fångstfällorna i djurvärlden.